

Miklós Péter

KLEBELSBERG ÉS A SZEGEDI EGYETEM HITTUDOMÁNYI KARÁNAK TERVE

Szegeden az 1930-as években négy felsőoktatási intézmény működött. Az egyetem és a polgári iskolai tanárképző intézet mellett két hittudományi iskola: a Jézus Társaságának bölcséleti és teológiai főiskolája, valamint az egyházmegyei hittudományi főiskola. Mindkettőnek a vezetését a jezsuiták látták el. A Városban – a csanádi püspöki székhely Temesvárról való idekerülése után – a húszas években épült ki a katolikus egyházi központ. A folyamatnak fontos állomása volt a szeminárium megszervezése, a papképzés megindulása. 1930-ra fölépült a püspöki palota, a Szent Imre Kollégium, a hittudományi főiskola és a Fogadalmi templom (székesegyház).¹ 1941-ben XII. Pius pápa Szeged székhellyel föllállította a csanádi székeskáptalant.

A csanádi egyházmegye papi utánpótlását a temesvári papnöveldeben képezték. A szeminárium 1806. november 17-én nyílt meg, történetét Kováts Sándor teológiai tanár írta meg.² Glattfelder Gyula megyés püspök 1913–14-ben új épületet emeltetett a papnevelő intézetnek, amelyet 1914. november 5-én, Szent Imre ünnepén áldott meg. A főpapot 1923-ban kiutasították Romániából. Mindkét székvárosában (Temesvár, Szeged) szemináriumot építtetett.³

A jezsuiták bölcséleti (filozófiai) főiskolája és noviciátusa Pozsonyból 1919 nyarán – a csehszlovák megszállás elől – Szegedre költözött. A noviciátus 1921-ben Érdre települt át, de a főiskola Városunkban maradt. Az 1930-ban megnyílt egyházmegyei szemináriumban is a jezsuiták látták el az oktató munkát a szerzetesrendek 1950-i föloszlatásáig.⁴

¹Giczi Zsolt: *Szeged katolicizmusa az 1930-as években*. Szeged, 1990–91. 12–13. sz. 20–27.; A szegedi székesegyház. Szerk. Ábrahám István és Zombori István. Szeged, 2001. 11–48.

²Kováts Sándor: *A csanádi papnevelde története*. Temesvár, 1908.

³[Szilas József:] Az 50 éves szeminárium. In: *Csanád egyházmegye jubileumi évkönyve* 1980. Szeged, 1980. 86–87.

⁴Péter László: A jezsuiták Szegeden. In: *Uő: Szegedi seregszámla*. Szeged, 1999. 59–61.

Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszter sokat tett a szegedi egyetem és a szegedi katolikus vallási, egyházigazgatási központ létrejöttéért.⁵ Az előbbi Kolozsvárról, az utóbbi Temesvárról települt a városba. Klebelsberg a Ferenc József Tudományegyetemen önálló katolikus teológiai kart szándékozott fölállítani. Ezt Glattfelder Gyula támogatta, hiszen püspöki székének országos – kulturális és politikai – befolyását tovább erősítette volna.⁶

A püspöki kar 1929. október 25-én, Budapesten tartott értekezletén tárgyalta a szatmári és nagyváradi római katolikus püspökségek – részben Magyarországon maradt, részben Romániához került – birtokainak ügyét.

„Megállapítandó a nagyváradi és a szatmári egyházmegyék magyarországi részének belső szükséglete, ideértve a papnevelés költségeit is – írta Klebelsberg a püspöki karnak. – Számolva a szükségletekkel, a magyar királyi kormány már nagyobb összeget bocsátott a csanádi egyházmegye rendelkezésére azért, hogy Szegeden mint egyetemi városban és a Tiszavidék legnagyobb katolikus kultúrközpontjában mód nyújtassék egy katolikus papnevelő felállítására. Az államnak rosszabbul fordult pénzügyi helyzetében belátható időn belül újabb ilyen állami hozzájárulásra alig van kilátás, és azért szükségesnek tartanám, hogy a Szegeden épülő katolikus papnevelő befejezésénél mutatkozó szükséglet fedezetére a nagyváradi és a szatmári püspökségek és a szatmári káptalannak a földreform során igénybevett ingatlanai után az állami kiegyenlítés útján befolyó összegek egy része a szükséghez képest igénybe vétessék, aminek ellenében a megnevezett vagyonságok, illetve magyarországi egyházmegyerészek e papnevelőnek a hozzájárulás arányában társtulajdonosivá lennének.”⁷

Glattfelder a szegedi egyetem katolikus fakultása érdekében 1930. február 11-én írt Serédi Jusztinián bíboros, hercegprímás, esztergomi érseknek. Emlékeztette, hogy neki már 1928-ban vázolta Klebelsberg tervét: „Még 1928 végén voltam bátor Főmagasságodat élőszóval tájékoztatni, hogy a kultuszminiszter úr azzal a tervvel foglalkozik, miszerint a szegedi egyetemen katolikus teológiai kart szervez, melyen a tanítást a Jézus Társasága látná el. Eminenciád volt kegyes jelezni akkor azon aggodalmát, hogy a tervezett fakultás esetleg hátrányára fog válni a budapesti egyetem teológiai karának s annak növendékeit elvonná, mi talán létét is kockáztatná. Erre kifejtettem, hogy igénytelen véleményem szerint erre az aggodalomra nincs reális

⁵ T. Molnár Gizella: Portrévázlat gróf Klebelsberg Kunoról. In: *Tanulmányok Csongrád megye történetéből*. 26. köt. Szerk. Blazovich László. Szeged, 1998. 227–264.

⁶ Miklós Péter: Klebelsberg Kuno jelentősége a magyar és a szegedi kultúrtörténetben. In: *Mozaiik*. Európai kultúra és kisebbségi identitás a DKMT Eurorégióban. Szerk. Kertész Péter, Lendvai Beatrix. Szeged, 2007. 17–27.

⁷ Gergely Jenő: *A püspöki kar tanácskozásai*. A magyar katolikus püspökök konferenciáinak jegyzőkönyveiből 1919–1944. Bp., 1984. 159.; Beke Margit: *A magyar katolikus püspökkari tanácskozások története és jegyzőkönyvei 1919–1944 között*. 1. köt. München–Bp., 1992. 288.

ok, mivel a budapesti teológiai kart alimentáló⁸ központi papnövelde mindig rendelkezésre fog állani alapítványi helyeivel az összes egyházmegyének, tehát az egész ország főiskolája lesz, míg a Szegeden tervezett kar a csonka egyházmegyék s a Jézus Társaság növendékei számára alapíttatván, nem érinti a budapestinek s alapítványos szemináriumának érdekkörét, még akkor sem, ha a rendnek sikerülne saját költségén nevelési és tanrendjével máshonnan fizető növendékeket szerezni.”⁹

Glattfelder Gyula részletezte, hogy a magyar – és a szegedi – katolikus egyház számára ez vissza nem térő lehetőség. A katolikusoknak így két egyetemi karuk lehetne, és ez az egyház további erősödését szolgálná. A kultuszminiszter terve a kormánynak a katolikusok iránti jóindulatáról tanúskodik. „Ma nálam járva a Jézus Társasága tartományi főnöke az ő előadásából arra kellett következtetnem, hogy tévedésben voltam, amikor Eminenciád magas hozzájárulását a szegedi teológiai kar tervéhez megnyugtató nyilatkozata után biztosra vettem. Arról értesít ugyanis, hogy Eminenciád a budapesti teológiai karral kapcsolatos aggodalmait előtte is kifejezni méltóztatott azzal, hogy nem állna módjában a szegedi tervet pártolni. Főmagasságod ez állásfoglalása, mely teljesen váratlanul ér, arra késztet, hogy újból mély tisztelettel kérjem, ne méltóztassák a kultuszminiszter úr tervével szemben, mely nem is remélt jóakaratról tanúskodik a katolikus egyházzal szemben s kérdés, aktuálissá lehet-e még egyszer, ellenkező álláspontra helyezkedni.”¹⁰

Kiemelte, hogy az egyetemnek javarészt – Kolozsvárról érkezett – protestáns tanári testületét a katolikus teológiai kar ellensúlyozná, és gondoskodna az egyetem katolikus jellegéről. Ennek nagy jelentősége lett volna, hiszen Horthy Miklós kormányzóra való tekintettel a református egyház a tudományos és politikai életben létszámát és anyagi bázisát jóval meghaladó szerephez jutott. „Az egyetemnek még Erdélyből magával hozott erősen protestáns tanári összetétele az új kar által lényegesen javulna katolikus irányba. Az Alföldön egy katolikus kultúrközpont létesülne, melynek súlyát a nagyérdemű rend tudományos és lelki téren egyaránt biztosítaná. Mind oly szempont, melyek horderejét Eminenciád előtt bizonyára nem kell hangsúlyozni, s ezért, amit élőszóbeli előadásomban már megtettem, ezennel írásban ismétlem, méltóztassák a terv megvalósítása számára magas befolyását biztosítani.”¹¹

Klebelsberg Kuno is törekedett az egyetemen a protestáns túlsúly megszüntetésére. Protestáns volt Dézsi Lajos (magyar irodalomtörténet), Bartók György (filozófia), Imre Sándor (pedagógia). Hogy a nagytudású, munkájukat jól végző pro-

⁸ Főntartó.

⁹ Szeged-Csanádi Püspöki Levéltár. Püspöki hivatal egyházigazgatási iratai (a továbbiakban: SZCSPL PHEI) 60/1930.

¹⁰ SZCSPL PHEI 60/1930.

¹¹ SZCSPL PHEI 60/1930.

fesszorokat sérelem ne érje, a miniszter a tanszékek párhuzamosításával oldotta meg az ügyet. Az újonnan szervezetteket „világnézeti tanszékeknek” nevezi a történeti irodalom. A 2. sz. magyar irodalomtörténeti tanszékét a piarista Sík Sándorra, a 2. sz. pedagógia tanszékét a bencés Várkonyi Dezső Hildebrandra, a 2. sz. filozófia tanszékét pedig a világi pap Mester Jánosra bízta.¹²

Serédi Jusztinián 1930. február 23-án, 541/1930. sz. alatt válaszolt Glattfelder Gyulának. Nem támogatja a szegedi hittudományi kar tervét. Félt ugyanis, hogy a kormány előbb-utóbb költségkímélés címén az egyik intézményt megszüntetné és az egyháztól elvonná a budapesti egyetem teológiai fakultását – mondván, hogy a többi felekezet hittudományi kara is vidéki egyetemeken van. (A reformátusoknak Debrecenben, az evangélikusoknak a pécsi egyetem részeként Sopronban.) „A Jézus Társasága magyar tartományfőnökével való beszélgetésből, valamint Méltóságodnak hivatkozott leveléből nagy sajnálattal konstatálnom kell, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrtól a szegedi egyetemen felállítandó kat. teológiai fakultás megszervezésével kapcsolatban Méltóságod előtt mintegy másfél éve leszögezett álláspontomat félreérteni méltóztatott. Pedig én akkori beszélgetésünk során nemcsak azt a nehézséget említettem, hogy a tervezett fakultás a budapesti egyetem teológiai karának növendékeit – legalább részben – elvonná, hanem azt is, sőt főképpen azt, hogy ha Klebelsberg miniszter úr öccsellenciájának most sikerülne is az állami költségvetésben a szegedi kat. teológiai fakultás költségeit megszavaztatnia: nagyon valószínű, hogy a parlament idővel más álláspontra helyezkednék. Tekintve ugyanis, hogy ha a teológiai hallgatók száma Budapesten is, Szegeden is 80 körül mozogna, viszont a tanárok száma itt is, ott is elérné a 12-t: hamarosan olyan mozgalom indulna meg a parlamentben, amely költségkímélés címén a kat. teológiai fakultásokat ismét egyre kívánná redukálni. Minthogy pedig a nem katolikus teológiai fakultások a vidéki egyetemeken vannak, közelfekvő lenne a gondolat, hogy a katolikus fakultás is vidéken legyen, mégpedig a nagy katolikus metropoliszban, Szegeden; a budapesti egyetem pedig maradjon neutrális.”¹³

A hercegprímás utalt rá, hogy a szegedi hittudományi kar tervét soha nem támogatta, és így közbenjárást sem ígérte meg. „Minthogy Méltóságod előtt annak idején szintén ilyenformán fejtettem ki aggodalmaimat és állásfoglalásomat, rendkívül csodálkozom, hogy Méltóságod mégis úgy értette szavaimat, mintha megnyugtató nyilatkozatot tettem volna, vagy mintha én a tervezett fakultás érdekében Bethlen miniszterelnök úr őnagyméltóságánál közbenjárást ígértem volna.”¹⁴ Javasolta, hogy egyelőre a városban csak a püspöki szeminárium nyíljék

¹² Péter László: A magyar Göttinga. Klebelsberg és a szegedi egyetem. In: *Gróf Klebelsberg Kuno emlékezete*. Szerk. Zombori István. Szeged, 1995. 124–128.

¹³ SZCSPL PHEI 60/1930.

¹⁴ SZCSPL PHEI 60/1930.

meg, és a katolikus fakultás ügyét csak jelentősebb területgyarapodás után vessék föl ismét. „Szerény véleményem szerint legjobb volna Szegeden egyelőre csak a szemináriumot megnyitni. Ha azután az ország viszonyai jobbra fordulnak, illetőleg valami számottevő határkiigazítás történik: akkor lehetne a tervet a nagyméltóságú püspöki kar hozzájárulásával megvalósítani. De Méltóságod kívánságára akár márc. 3-án is előterjeszthetem a püspöki konferencián.”¹⁵

Serédi Jusztinián és Glattfelder Gyula a budapesti hercegprímási palotába összehívott püspökkari konferencia második ülésnapján, március 4-én délelőtt ismertette a szegedi teológiai fakultás tervét. A püspökök nem emeltek kifogást az elképzelés ellen. A hercegprímás megismételte aggodalmait. Félelme nem volt alaptalan, hiszen Klebelsberg miniszter utóda, a nagy történettudós Hóman Bálint oktatáspolitikájában a centralizációt képviselte. Így még a vidéki egyetemek léte (támogatásuk nagysága) is veszélybe került.¹⁶ Érdemes idéznünk püspökkari tanácskozás jegyzőkönyvének ide vonatkozó részét.

„A hercegprímás közli, hogy körülbelül egy év előtt értesült Glattfelder Gyula csanádi püspöktől arról, hogy a szegedi egyetemen teológiai fakultásnak felállítása terveztetik, amit a maga részéről kezdettől fogva aggodalommal fogadott. A kérdést a püspöki kar állásfoglalása alá bocsátja, és felkéri a csanádi püspököt az ügy ismertetésére.

A csanádi püspök előadja, hogy a teológiai fakultás felállításának tervét két év előtt közölte vele a m. kir. vall. és közokt. miniszter, jelezvén egyben, hogy a fakultás a Jézus társaságiak vezetésére bíztnék. Őeminenciájának aggályai vannak a tervvel szemben, amelyeket legutóbb P. Bíró Jézus társasági tartományfőnök előtt is kifejtett. Veszélyeztetve látja ezáltal a budapesti teológiai fakultást. A csanádi püspök a maga részéről igyekezett őeminenciáját megnyugtatni legfőképpen azal, hogy a szegedi fakultás felállításával a budapestitől nem vonatnának el a növendékek, mert a szegedi elsősorban a csanádi, a nagyváradi és szatmári egyházmegyék csonka-magyarországi része és a jezsuita növendékek számára szolgálna. Úgy látja, őeminenciáját nem sikerült megnyugtatnia.

A hercegprímás attól tart, hogy ha most sikerül is megszavaztatni a szegedi fakultás költségeit, a jövőben a takarékosági szempontokra való hivatkozással könnyen előállhatnak az egyik fakultásnak megszüntetésére irányuló javaslattal, annál is inkább, mert a fakultások mindegyikénél elég tetemes lesz a költség és aránylag kevés növendék. Félő, hogy akkor arra való hivatkozással, hogy a reformátusoknak is, az evangélikusoknak is csak egy van, és pedig vidéken, a katolikusok számára is csak az egy vidéki hagyatik meg, és töröltetni fognak a budapesti-

¹⁵ SZCSPL PHEI 60/1930.

¹⁶ T. Molnár Gizella: Változások Szeged kulturális életében az 1920-as években. In: *Tanulmányok Csongrád megye történetéből*. 24. köt. Szerk. Blazovich László. Szeged, 1997. 51–52.

nek költségei, miáltal krízisbe kerül a Központi Szeminárium is. A maga részéről megnyugszik, ha a püspöki kar a szegedi fakultás létesítése mellett foglal állást, de a budapesti fakultásra és a Központi Szemináriumra ebből a jövőben netán származó hátrányokért a felelősséget magáról elhárítja.

Az egri érsek méltányolja a hercegprímás nehézségeit, de úgy gondolja, hogy nem indokolt és nem kell ilyen aggodalmasan tekinteni a szegedi fakultás létesítésére; a fakultásnak a jezsuiták vezetése alatt való fölállítását pedig igen üdvösnak és kívánatosnak tartja.

A veszprémi püspök megengedi, hogy papnevelésünk ügye ezzel csak nyerhet, de féltő, hogy nem tudunk két egyetemi fakultást kellőképpen ellátni növendékekkel. Ennek dacára is az új fakultást pártolja, mert reméli, hogy spekulatív teológiai képzés, melyet Szeged adna, jótékonyan befolyásolja majd a budapesti egyetemen uralkodó pozitívabb irányt.

A püspöki kar jelenlevő tagjai nem emelnek kifogást a szegedi teológiai fakultás létesítése ellen.¹⁷

Az Apostoli Szentszék egyetemekért és szemináriumokért felelős kongregációja 1930. augusztus 28-án hagyta jóvá a szegedi papnövelde alapszabályait (statutumait). Szeptemberben a jezsuiták vezetésével megindult az oktatás. A 33 papnövendék szeptember 30-án költözött be: 20 csanádi, 5 nagyvárad, 3 szatmári, 3 kassai és 2 rozsnói egyházmegyes kispap.¹⁸ (Az utóbbi két csonka egyházmegye nem vállalt részt az építés költségeiből, de az intézmény fönntartását támogatta.)

Glattfelder püspök október 1-jén áldotta meg a szemináriumot, a kispapok nevelését a jezsuita atyákra bízta. „Én is a jezsuita atyákat kértem fel a Csanád egyházmegye levitáinak nevelőül. Nem azért, mintha nem lenne elég alkalmas és rátermett világi pap, hanem azért, mert a jezsuita atyáknál az évszázados tradíció folyamán kifejlődött egy olyan nevelői gyakorlat, amely a legbiztosabb mód buzgó papok nevelésére. Amint az édesanya féltő szeretettel adja át legdrágább kincsét, gyermekeit a nagy gonddal kiválasztott nevelőnek, úgy adom át én is fiaimat és a szomszéd egyházmegyéék főpásztorainak fiait a jezsuiták kezébe. Foglalkozzanak velük nagy szeretettel, neveljék őket buzgó papokká, szórják két kézzel rájuk lelküknek és szellemüknek minden kincsét!”¹⁹

A szegedi egyetemen soha nem szerveztek hittudományi kart.

Klebelsberg tervei között szerepelt, hogy a görög katolikus papnövendékeket is szegedi szemináriumban oktassák.²⁰ Erről már Serédi Jusztinián 1930 február 23-i

¹⁷ Beke Margit: i. m. 310–311.

¹⁸ Szilas József: i. m. 87.

¹⁹ Petruch Antal: Száz év a magyar jezsuiták múltjából. 2. köt. Kecskemét, 1994. 227.

²⁰ Miklós Péter: „Növendékpapjaink Szegedre soha nem kerülhetnek” Szeged és a görög katolikus papnevelés. In: *Szegedtől Szegedig Antológia*, 2006. Szerk. Kiss Ernő, Majzik István, Molnár János, Veszélka Attila. Szeged, 2006. 373–377.

írt levelében olvashatunk. Azt tudakolta, vajon a szatmári, nagyváradai és csanádi kispapokon kívül a hajdúdorogi görög szertartású növendékek is Szegedre kerülnek-e? Klebelsberg 1930 júliusában – miután értesült Serédi Jusztinián aggodalmairól – a szegedi egyetemen önálló görög katolikus teológiai kar létrehozását is fontolgatta. Ezzel a görög katolikus papnevelés ügyét is megoldotta volna és az egyetem katolikus jellegét is fönntartotta volna. Így a két (egy latin és egy görög szertartású) katolikus fakultás elképzelése is megvalósulhatott volna. Ráadásul az itt képzett görög katolikus papok nagy része a trianoni határokon kívül (Kárpátalján, Erdélyben) szolgált volna, gondoskodva az ottani keleti rítusú katolikusok lelki ellátásáról és – nem utolsósorban – magyar öntudatuk megőrzéséről. Sokan ugyanis visszaszivárogtak az ortodoxiába, és ezzel asszimilálódtak a románsághoz.

A Szeged története 4. kötete kiválóan bemutatja a város 1919 és 1944 közötti egyházi intézményeit, vallási közösségeit.²¹ Klebelsbergnek a görög katolikusokkal kapcsolatos szegedi tervéről azonban csak Pirigy Istvántól olvashatunk.²² A görög katolikus vallás hazánkban nemzetiséghez (ruszin, román, szerb) köthető. Keleti katolikus az az egyház, amely dogmatikailag csatlakozott Rómához, a nyugati kereszténységhez, elismerve a pápa főségét. Megőrizte azonban ősi, keleti rítusát, szertartását. Magyarországon a keleti szertartású katolicizmust a görög és az örmény katolikusok képviselik. A történelmi Magyar Királyság területén több uniós szerződés jött létre az ortodoxok (görögkeletiek, pravoszlávok) és a katolikus egyház között: Márcsán 1611-ben, Pécsen 1690-ben (szerbek), Ungvárott 1646-ban (ruszinok), Gyulafehérvárott 1698-ban (románok).

A magyar ajkú görög szertartású katolikusok (többségük a 20. századra elmagyarosodott ruszin és román) egyházmegyéjét – amelyben a liturgikus nyelv a klasszikus görög lett – 1912-ben állította föl X. (Szent) Pius Christefideles graeci kezdetű bullájával. Ebben kijelentette, hogy fontos saját hittudományi főiskola létrehozása a papi utánpótláshoz. Ez azonban nem jött létre, s a Debrecen, majd Nyíregyháza központú püspökség papnövendékei Ungvárott tanultak. 1918 után Esztergomban, a budapesti Központi Szemináriumban, és a Szent Imre Kollégiumban helyezték el őket. 1930-ban Szeged, 1939-ben pedig Nyíregyháza került szóba a papnevelés helyeként. Az első bécsi döntés (1938) következtében Ungvár ismét Magyarországhoz került, s a kispapok nagy része ott folytatta tanulmányait. Kárpátalja ismételt elcsatolása után, 1944 és 1950 között pedig megint a Központi Szemináriumban. A hajdúdorogi egyházmegye papnevelő intézetét Dudás Miklós püspök hozta létre 1950-ben Nyíregyházán.²³

²¹ Giczi Zsolt: Egyházak és vallási mozgalmak. In: *Szeged története*. 4. köt. Szerk. Serfőző Lajos. Szeged, 1994. 597–619.

²² Pirigy István: *A magyarországi görög katolikusok története*. 2. köt. Nyíregyháza, 1990. 140–141.

²³ Ivancsó István: A görög katolikus hittudományi főiskola és papnevelő intézet. In: *A hajdúdorogi bizánci katolikus egyházmegye jubileumi évkönyve*. Szerk. Timkó Imre. Nyíregyháza, 1987. 116–133.

Klebelsberg terve 1930-ban az volt, hogy a hajdúdorogi egyházmegye papnövendékeit a szegedi szemináriumban helyezi el. Miklós István görög katolikus püspök azonban tiltakozott, mert „klerikusaink idegenbe kerülnének, velük kapcsolatunk nem lehetne, idegen papokra kellene bízni őket s nevelésük sem volna a célnak megfelelő, Szegeden hitközségünk nem lévén”.²⁴ A főpásztort Bíró Ferenc tartományfőnök is fölkereste, hogy járuljon hozzá a papnevelés szegedi megoldásához. Miklós püspök ekkor kijelentette: „növédekpapjaink Szegedre soha nem kerülhetnek”. Döntését azzal indokolta meg, hogy ha teológushallgatóit Szegedre küldené, végleg lemondana a saját, görög szertartású katolikus hittudományi főiskoláról. „Ahol a püspök székel, ott kell lennie a papnevelő háznak is. Ha az idő nem alkalmas arra, hogy jogainkat érvényesítsük, majd jön más idő, más emberek; jogainkat nem szabad feladnunk.”²⁵

Pirigyi – Papp György kanonok közlésére hivatkozva – írta, hogy Klebelsberg a szegedi egyetem katolikus jellegét azzal is fokozni akarta, hogy benne önálló görög katolikus hittudományi kart is szervez. Ezzel kapcsolatban a szegedi püspöki levéltárban egyetlen irat található. Serédi Jusztinián 1930. február 23-i, már idézett levele. „Megfelel-e a valóságnak az a hír, melyet P. Bíró tartományfőnök úrtól hallottam, hogy Szegeden f. é. szeptember elején legalább a szeminárium megnyílik, és hogy nemcsak a csanádi, hanem a nagyváradai és szatmári, sőt a hajdúdorogi csonkaegyházmegyék kispapjai is valamennyien ott koncentrálnak. Nekem ugyanis a június végi konkurzus²⁶ előkészítése céljából tudnom kellene, van-e ilyen terve Méltóságodnak és Miklós püspök úr óméltóságának az esztergomi szemináriumban lévő növendékeivel is.”²⁷ A szegedi szemináriumban végül a csanádi, valamint a nagyváradai és a szatmári egyházmegyék magyarországi részének papnövendékeit helyezték el. Mint említettük, a katolikus püspöki kar 1930. március 3-án tárgyalta az ügyet.²⁸

Szegeden – ahogy Miklós püspök is kijelentette – nagyon kevés görög katolikus hívő élt. 1930-ban a lakosság 0,4 %-át, 1941-ben 0,7 %-át tették ki. Már 1914-ben mozgalmat indítottak egyházközségük megszervezésére, de ez csak 1921. december 26-án valósult meg, akkor is a makói plébánia filiájaként. A Gizella (ma Aradi várban) terén álló Szent Rozália-kápolnát, Várhelyi József belvárosi plébános közbenjárására 1922-ben kapták meg a Várostól. A Lechner térre költöztetett, megnagyobbított kápolnát 1929. november 17-én szentelte föl Glattfelder püspök. Az önálló szegedi görög katolikus plébániát

²⁴ Pirigyi István: i. m. 190.

²⁵ A hajdúdorogi egyházmegyei szentszék 1930. július 3-án, Nyíregyházán tartott ülésének jegyzőkönyve. Pirigyi István: i. m. 140–141.

²⁶ Fölvétel a papi szemináriumba.

²⁷ SZCSPL PHEI 60/1930.

²⁸ Gergely Jenő: i. m. 161–168.

1937 februárjában alapította meg Miklósy István hajdúdorogi püspök. Élére dr. Lodomérszky Bélát állította, aki már 1936 elejétől a városban élt.²⁹ A szegedi görög katolikus egyházközség 1936 és 1942 között havonta megjelenő folyóiratot adott ki Szegedi Görögkatolikus Élet, majd Délmagyarországi Görögkatolikus Élet címmel. Sajnálatos, hogy a Nyilaskeresztes Pártnak egyetlen görög katolikus pap tagja, az említett Lodomérszky Béla volt.³⁰ Bízó Béla álneven írt cikkeiben a nyilasoktól a társadalmi igazságtalanságok megoldását várta. Hozzájuk csatlakozását az egyházmegyei hatóság előtt a görög katolikus hívek nehéz szociális körülményeivel, elviselhetetlen nyomorával magyarázta.

²⁹ Fedor István: *A Szent Rozália szegedi görög katolikus kápolna*. Görög Katolikus Szemle, 1998. 5. sz. 6–7.

³⁰ Pirigy István: *A görög katolikus magyarság története*. Bp., 1991. 106.